

Голас Радзімы

№ 30 (1756)
29 ліпеня 1982 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Еўдакія ЛОСЬ

З духмяным сенам і з малінай
Ліпнёвы час загаварыў
І стол зялёны лугавіны
Бялюткім абрусом накрыву.

Абрус сатканы ладна гэтак,
Хоць на сапраўдны стол сцялі,
З рамонак чыстых — мілых кветак
Маёй квяцістае зямлі.

падзеі • людзі • факты

НА СЕСІІ ААН

ЗА ПЕРАБУДОВУ
ЭКАНАМІЧНЫХ АДНОСІН

Выступаючы ў агульнай дыскусіі на сесіі Эканамічнага і сацыяльнага савета ААН прадстаўнік Беларускай ССР, намеснік міністра замежных спраў БССР Л. Максімаў адзначыў, што матэрыялы сесіі сведчаць аб глыбіні крызісу, перажываемага эканамікай капіталістычных краін. Прамоўца асабліва ўказаў на тое, што дэстабілізуючы ўплыў на сушэсныя дзелавыя сувязі і міжнародны гандаль аказваюць дыскрымінацыйныя меры, прымаемыя Злучанымі Штатамі ў адносінах да іншых краін.

Цяжкім грузам, які ўскладняе і абцяжарвае вырашэнне існуючых у свеце сацыяльна-эканамічных праблем, сказаў прадстаўнік БССР, з'яўляецца навязаная імперыялізмам гонка ўзбраенняў. Кіраўнік дэлегацыі БССР ўказаў, што перабудова міжнародных эканамічных адносін павіна стаць на сапраўднаму ўніверсальнай і эфектыўнай. Для гэтага неабходна ўмацоўваць і расшыраць асновы раўнапраўя, узаемнай выгады і дэмакратызму ў галіне міждзяржаўных сувязей.

У НАШЫХ ЗАРУБЕЖНЫХ СЯБРОУ

НАЦЫЯНАЛЬНАЕ СВЯТА
ПОЛЬШЧЫ

Савецкія людзі разам з брацкім польскім народам адзначылі яго нацыянальнае свята — 38-ю гадавіну Польскай Народнай Рэспублікі. Гэтай знамянальнай даце быў прысвечаны ўрачысты сход прадстаўнікоў працоўных горада Мінска, які адбыўся ў ДOME літаратара. На сходзе выступілі генеральны консул ПНР у Мінску А. Возьняк. Ён сказаў, што дзякуючы дружбе і супрацоўніцтву з Савецкім Саюзам, маналітнаму адзінству ПАРП і КПСС польскі народ прайшоў вялікі шлях сацыялістычнага будаўніцтва. Прамоўца падкрэсліў, што ва ўмовах, калі ўнутраныя і знешнія ворагі Польскай сацыялістычнай дзяржавы спрабуюць перакрэсліць сацыялістычныя заваёвы ў гэтай краіне, асабліва важна з ўсёй аб'ектыўнасцю паказаць, што ж даў сацыялізм польскаму народу.

З выпадку нацыянальнага свята — Дня адраджэння Польшчы генеральнае консульства Польскай Народнай Рэспублікі ў Мінску 21 ліпеня наладзіла прагляд дакументальных фільмаў, якія расказваюць аб станаўленні і развіцці народнай Польшчы.

На праглядзе прысутнічалі адказныя партыйныя і савецкія работнікі, кіраўнікі міністэрстваў і ведамстваў, прадстаўнікі прафсаюзных, камсамоўскіх арганізацый, актывісты Беларускага аддзялення Таварыства савецка-польскай дружбы.

Затым адбылася дружалюбная сустрэча, на якой выступілі генеральны консул ПНР у Мінску А. Возьняк і міністр замежных спраў БССР А. Гурьновіч.

Напярэдадні свята польскага народа — Дня адраджэння Польшчы — ў Беларускім таварыстве дружбы і культурнай сувязі з зарубешнымі краінамі адбылося ўрачыстае адкрыццё Дэкады польскай кнігі ў Мінску. Больш як 800 назваў кніг прадстаўлена беларускаму чытачу на выстаўцы-продажу, якая працуе ў дні дэкады ў кнігарні «Дружба».

3 ВІЗІТАМ У БЕЛАРУСЬ

ДЭЛЕГАЦЫІ З КАМПУЧЫІ І
ЛАОСА

У Маскве праходзіў «круглы стол» спецыялістаў-міжнароднікаў таварыстваў дружбы з Савецкім Саюзам у сацыялістычных краінах. Яго тэма — «Барацьба СССР і іншых сацыялістычных краін супраць пагрозы вайны, гонкі ўзбраенняў, за раззбраенне». Сярод удзельнікаў былі дэлегацыі Кампучыі і Лаоса, якія затым наведалі Мінск. Госці пазнаёміліся са слаўнымі мясцінамі Мінска, пабывалі ў Хатыні, на Кургане Славы, у музеях, наведалі адзін з піянерскіх лагераў і зону адпачынку, былі прыняты ў Беларускім таварыстве дружбы і культурнай сувязі з зарубешнымі краінамі.

УЗАЕМНАЯ ДАПАМОГА

НА ЖНІВО — У БАЛГАРЫЮ

Трывалыя сувязі даўно аб'ядноўваюць гарады-пабрацімы, многія калектывы прадпрыемстваў і вытворчых аб'яднанняў, калгасаў і саўгасаў з Магілёўскай вобласці і Габраўскай акругі народнай Балгарыі. Сябры часта прыязджаюць адзін да аднаго, каб падзяліцца вопытам работы, выступіць з лекцыямі, канцэртамі мастацкай самадзейнасці. Стала традыцыйнай сумесная праца габраўскіх і магілёўскіх механізатараў на ўборцы ўраджаю. На жніво ў кааператывы аграпрамысловага комплексу «Росіца» Габраўскай акругі выехала група механізатараў магілёўскага аграпрамысловага аб'яднання, а потым сюды на ўборку збожжавых прыедуць габраўскія камбайнеры.

УКАРАНЕНА У МЕДЫЦЫНЕ

ДЫЯГНАЗ СТАВІЦЬ ІЗАТОП

Здолянасць радыяцый разбураць жывыя клеткі дапамагае ляхчыць многія захворванні. А вось у радыёізатопнай лабараторыі галоўнай балніцы Беларускай чыгункі атам пастаўлены на службу дыягностыцы. Пасля ўколу, якім у вену ўводзіцца... ізатоп, абследаемы праходзіць у апаратную. Ізатопы, у залежнасці ад віду, пранікаюць у абследаемы орган і запаўняюць яго. Прыбор улоўлівае размяшчэнне ізатопаў, іх шчыльнасць і робіць скенаграму — дакладны малюнак печані або нырака. Зірнуўшы на яе, спецыяліст адразу можа сказаць аб стане органа. Дыягназ урач можа паставіць ужо праз 15—20 мінут пасля ін'екцыі. Узровень радыяцый пры абследаванні абсалютна бяшкядны для арганізма.

ПРАПАНАВАЛІ ВУЧОНЫЯ

ЗМАЗКА З МЕТАЛУ

Вучоныя Гомельскага ўніверсітэта прапанавалі для павелічэння тэрміну службы вузлоў трэння засыпаць металічны парашок у змазку для падшыпніка. Для гэтага ім запатрабаваўся метал у звышпластычным стане.

Апынуўшыся ў змазцы, парашок з такіх сплаваў вельмі хутка ператвараецца ў мізэрныя шчырыкі, якія ў 2—4 разы, у параўнанні са звычайнымі саставамі, зніжаюць каэфіцыент трэння. У столькі ж разоў павышаецца зносаўстойлівасць вузлоў машын і механізмаў. Новыя змазкі, названыя металаплакіруючымі, прайшлі выпрабаванні ва Усесаюзным навукова-даследчым інстытуце падшыпнікавай прамысловасці і рэкамендаваны да шырокага ўкаранення ў вытворчасць.

ВЫСТАУКІ

АДЗНАКА ЗА ЭСТЭТЫЧНАСЦЬ

У ліку аб'ектаў, адзначаных журы Усесаюзнага агляду на лепшую архітэктурную забудову горада і праект будынкаў, узведзеных у 1981 годзе — жылы мікрараён Зялёны Луг-7 у Мінску, будаўніцтва якога ажыццэўлена Мінскім вытворчым аб'яднаннем індустрыяльнага домабудавання, і кінатэатр «Масква», таксама ўзведзены ў сталіцы Беларусі. Аўтары гэтых збудаванняў удастоены дыпламаў Саюзу архітэктараў СССР.

На выстаўцы, арганізаванай у Цэнтральным доме архітэктара ў Маскве, прадстаўлены фрагменты збудаванняў, якія ўпрыгожылі Мінск.

СЕЛЬСКІЯ НАВІНЫ

ШТУЧНАЕ ВОЗЕРА

Запоўнена вадой штучнае возера ля вёскі Сырск, якое пабудавалі меліяратары Кармянскага раёна. Воднае люстэрка займае больш 15 гектараў. Вакол возера ствараецца зона адпачынку для жыхароў райцэнтра. А неўзабаве ў вадаём будучы запущаны маляўнічы белага карася, карпа і іншых парод рыбы.

У адзінацатай пяцігодцы на Кармяншчыне меліяратары плануюць пабудаваць яшчэ 6 штучных азёр.

Пачаў працаваць новы міжгаспадарчы жывёлагадоўчы комплекс на адкорму маладняку буйной рагатай жывёлы ў калгасе-камбінаце «Памяць Ільіча» Брэсцкага раёна. Ён пабудаваны на кааператывных пачатках гаспадаркамі-пайшчыкамі Брэсцкага, Камянецкага і Маларыцкага раёнаў, якія перадалі сюды на дарожчанне 3 600 бычкоў. Тут будзе адкормлівацца штогод дзесці тысячы галоў буйной рагатай жывёлы.

Комплекс разлічаны на поўнае забеспячэнне кармамі ўласнай вытворчасці. Іх атрымаюць на 1700 гектарах меліяраваных зямель. На васьмістах — ствараецца арашальная сістэма. У гэтым годзе механізатары нарыхтуюць 18 тысяч тон сенажу, 600 тон травяной мукі, дастатковую колькасць сена.

НА ЗДЫМКУ: агульны выгляд новага комплексу.

ПЛЁННАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА БЕЛАРУСКІХ КАЛГАСАЎ, САЎГАСАЎ
З АВІЯТАРАМІПАД КРЫЛОМ—
ХЛЕБНАЕ ПОЛЕ

Даўно сталі прывычнымі над сельскімі нівамі самалёты і верталёты грамадзянскай авіяцыі. Нярэдка іх называюць «крылатымі хлебарабамі». І не дарма. Авіяцыя сёння — надзейнае звяно ў сельскагаспадарчай вытворчасці. Летась, напрыклад, авіятары нашай рэспублікі апрацавалі з паветра 4 мільёны 153 тысячы гектараў сельскагаспадарчых плошчаў.

Аб дапамозе лётчыкаў працаўнікам калгасаў і саўгасаў у гутарцы з журналістам М. КАШАРОУ-СКІМ расказвае начальнік аддзела прымянення авіяцыі ў народнай гаспадарцы Беларускага ўпраўлення грамадзянскай авіяцыі Алег ЕЎТУШЭНКА.

— Грамадзянская авіяцыя, — гаворыць Алег Арсенцьевіч, — выконвае вялікі аб'ём работ у народнай гаспадарцы рэспублікі. Значная частка яго прыпадае на долю сельскай гаспадаркі. З ранняй вясны і да позняй восені самыя даўгавечныя лёгкамааторныя самалёты грамадзянскай авіяцыі Ан-2 (яны працуюць з 1947 года) з'яўляюцца над калгаснымі і саўгаснымі палёткамі.

— Якія ж віды работ даводзіцца выконваць лётчыкам сельскагаспадарчай авіяцыі?

— Спраў нямала, і асабліва з наступленнем вясны. Тут і падкормка азімых культур, мнагалетніх траў, унясенне ў глебу мінеральных угнаенняў. А пайшлі ў рост расліны, зноў жа без авіяцыі не абыходзіцца. Бо трэба змагацца то з пустазеллем, то са шкоднымі насякомымі. Восенню таксама клопатаў шмат. Вядзецца вапнаванне глебы, рыхтуюцца глебы да веснавых работ пад ураджай наступнага года.

Увогуле, авіяцыйна-хімічныя работы ў сельскай гаспадарцы вельмі высокаэфектыўныя. Напрыклад, на кожным мільёне гектараў, апрацаваным з паветра, высабяняецца да 1 500 чалавек і каля 1 000 трактараў. А прыбыўленне ўрадкаў складае да двух цэнтнераў з гектара.

У Беларусі аб'ектыўнасць прымянення авіяцыі ў сельскай гаспадарцы гаворыць такі факт. Летась, нягледзячы на неспрыяльныя ўмовы надвор'я, калгасы Брэсцкай вобласці «Аснежыцкі» і «40 год Кастрычніка» сабралі збожжавых на 40,3 цэнтнера з кожнага гектара, калі сярэдня ўраджайнасць на поўдні рэспублікі была 21,6 цэнтнера. З удзячнасцю адгукаюцца аб працы лётчыкаў грамадзянскай авіяцыі працаўнікі калгаса «Семежава» і саўгаса «Новае Палессе» Мінскай вобласці, калгаса імя Кірава на Магілёўшчыне і калгаса імя У. І. Леніна Віцебскай вобласці, калгаса імя Калініна пад Гомелем і многіх іншых гаспадарак рэспублікі.

— Раскажыце, калі ласка, больш падрабязна, на чым заснавана супрацоўніцтва калгасаў і саўгасаў з авіятарамі?

— Без сумнення, у аснове — агульны клопат людзей пра хлеб. Спакон веку на нашай зямлі хлебам вымяраўся дабрабыт і дастатак. З практычнага ж пункту гледжання ў аснове супрацоўніцтва ляжыць дагавор, які заключаюць паміж сабой гаспадаркі і авіяпрадпрыемствы. Злучальным звяном такога саюзу звычайна выступаюць аб'яднанні «Сельгасхіміі». Гэтыя арганізацыі каардынуюць дзейнасць авіятараў і земляробаў, адказваюць за наяўнасць угнаенняў, за якасць работ, вызначаюць нормы ўнясення хімікатаў у глебу, як гэта, напрыклад, робіцца на аснове дзелавых кантактаў, паміж лётчыкамі Брэсцкага авіяпрадпрыемства і земляробамі калгаса «Новы шлях». Тут дагаворы заключаюцца адразу на некалькі гадоў, што дазваляе эканамава Ан-2 лепш ведаць структуру палёў гаспадаркі, іх размяшчэнне.

Калгас, у сваю чаргу, пабудоваў на ўласныя сродкі цэлы аграхімічны комплекс коштам 380 тысяч рублёў. Ён змяшчае склады для захоўвання ўгнаенняў, бытавыя памяшканні для адпачынку авіятараў. Лётнае поле з цвёрдым накрывіцём дазваляе адначасова «працаваць» двум самалётам. Тут жа знаходзіцца пагрузчыні, аўтамашына з гаруча-змазачнымі матэрыяламі.

— У сельскагаспадарчай вытворчасці вядзецца пошук ва ўдасканаленні тэхналогіі апрацоўкі глебы, накіраваны на станаўленне вырашэнне многіх праблем земляробства. Ці ўдзельнічаюць у гэтай рабоце і лётчыкі?

— Вядома. Бо маюць непазрэдныя адносіны да такога пошуку. Аб гэтым сведчыць і нарада спецыялістаў сельскагаспадарчай авіяцыі — членаў Савета Эканамічнай Узаемадапамогі, якая адбылася ў мінулым годзе ў сталіцы Беларусі, дзе дэманстравалася авіяцыйная тэхніка, а таксама спецыяльная апаратура для рассяевання ўгнаенняў. Дарэчы, нашы лётчыкі даўно ўжо выкарыстоўваюць у ходзе работ прагрэсіўныя аграпрыёмы.

І яшчэ. Вялікую дапамогу нам аказваюць і авіяканструктары. Ужо створаны новы самалёт для сельскагаспадарчых работ, які стане дастойнай заменаю ветэрану Аэрафлота — Ан-2. А гэта значыць, што нашы сувязі з земляробамі рэспублікі будуць яшчэ мацнейшымі, больш плённымі, станаўча адаб'юцца на сельскагаспадарчай вытворчасці.

ПЕРСПЕКТИВЫ ТЭХНІЧНАЙ ДУМКІ

МАШЫНЫ 2000 ГОДА

Мінскія трактары МТЗ-80, грузавікі МАЗы і БелАЗы здабылі шырокую папулярнасць як у СССР, так і больш чым у 70 краінах свету, куды яны экспартуюцца. Немалая заслуга ў гэтым супрацоўніку Інстытута праблем надзейнасці і даўгавечнасці машын Беларускай акадэміі навук.

Якія задачы ставяць перад сабой беларускія вучоныя сёння, у якіх напрамках будучы удасканалвацца машыны, як яны будучы выглядаць, скажам, у 2000 годзе? На гэтыя пытанні карэспандэнта Агенцтва друку Навіны адказвае доктар тэхнічных навук, член-карэспандэнт АН БССР Ігар ЦІТОВІЧ.

— Да 2000-га года заста-лася, уласна, усяго 18 га-доў, — сказаў Ігар Цітовіч. — Аднак ніводнай існуючай сёння маркі трактароў і аўта-мабіляў не застаецца. У СССР яны мяняюцца з перыя-дам 8—9 гадоў. Вонкавы вы-гляд машын зменіцца мала, гэта значыць, яны не стануць ні шагаючымі, ні падскокваю-чымі «конікамі», хоць такія ідэі і прапрацоўкі ўжо ёсць. А вось іх унутраны змест, характар будучы несумненна іншымі.

Нават апошнія дзецішча Мінскага трактарнага заво-да — МТЗ-142, які з'яўля-ецца цяпер найбольш апты-мальным для перасечанай ля-самі, балотамі, азёрамі, ла-гчынамі і рэкамі мясцовасці Беларусі і Прыбалтыкі, вель-га лічыць прадвеснікам будо-вага трактара, таму што ма-гутнасць яго нязначная: пры-кладна 100 кілават. Малы па-заўтрашніх мерках і самы буйны ў СССР трактар «Кі-равец», які выпускаецца ў Ленінградзе: магутнасць яго рухавіка роўная прыкладна 250 кілаватам. Справа ў тым, што апошнія дасягненні сель-скагаспадарчых навук дазва-ляюць павысіць хуткасць во-рыва за кошт пераходу ад ад-валовых плугоў на розныя ротарныя прылады, што рых-ляць глебу. Можна павялічы-ць і шырыню захопу. Такі-м чынам, для атрымання максімальнай прадукцыйнасці і мінімальнай затрат для раўнінных і сцяпных палёў патрэбен будзе ворны трак-тар магутнасцю да 500, а прамысловы — да 1000 кіла-ват. Словам, час сталёвых волатаў толькі набліжаецца.

Выклікае пакуль сумненні іншае пытанне: якая роля трактара ў сувязі са з'яўле-нем і хуткім павелічэннем колькасці самаходных сель-скагаспадарчых машын — камбайнаў, бавоўнаўборач-ных агрэгатаў, раскідвальні-каў угнаенняў. Адно спецыя-лісты гавораць, што трактар павінен стаць толькі ворыў-ным, іншыя бачаць яго ўні-версальным. Час унясе ў гэ-тую спрэчку янасць. Мне здаецца, універсальнасць сё-няшняга МТЗ-80, які можа выконваць у камбайнаў з роз-нымі прыстасаваннямі больш за 200 сельскагаспадарчых аперацый, цалкам дастатко-вая і для пачатку XXI стагод-дзя.

Што датычыць аўтамабіле-будавання, то тут адна з га-лоўных праблем заключаецца ў зніжэнні вагі машын, якая вядзе да эканоміі паліва. Ці можна мірыцца з тым, што ў легкавых машын у сярэднім чатыры пятыя, а ў грузавых амаль палавіна расходаемага гаручага траціцца толькі на перамяшчэнне ўласнай ма-сы? Вучоныя прыйшлі да вы-ваду, што найбольш надзейны і эканамічна мэтазгодны шлях да аблягчэння машын — гэта выкарыстанне трывалых сталей і лёгкіх авіяцыйных сплаваў. Таму канструктары Камскага і Мінскага аўтаза-водаў лічаць рэальным зні-зіць к 2000-му году вагу сваіх машын з 7 да 5 тон пры павышэнні карыснай грузапа-дымальнасці з 8—9 да 10 тон.

Цяпер дзве рэспубліканскія акадэміі навук — Украінская і Беларускай — пачалі вель-мі перспектыўную працу па зніжэнню масы аўтамабіляў.

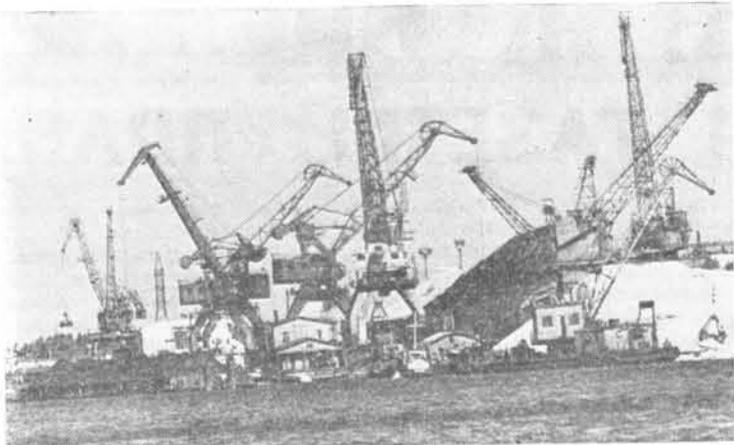
Украінскі акадэмік Барыс Медавар сумеў атрымаць но-выя высокатрывалыя мнага-слойныя сталі, з якіх можна рабіць дэталі меншых паме-раў. Вытворчасць такіх ста-лей ужо асвоена прамысло-вацю. Мы будзем рабіць з іх доследныя заднія масты і гі-поідныя перадачы.

Для эканоміі гаручага не-абходна ўдасканалваць і ру-хавікі, у першую чаргу па-ліўную апаратуру. Цяпер па-сляхова выправавана элект-роннае дзіраванне ўперск-ваемага гаручага, якое абса-лютна выключае чорны вы-хлап. Выкарыстанне электро-нікі і міні-кіруючых сістэм — гэта, уласна, клопат ужо сё-няшняга дня. Наш інстытут, напрыклад, распрацоўвае арыгінальны электронны шчыток для трактароў. Ён будзе не толькі кантраляваць работу машыны (такое ўжо ёсць за мяжой), але і дыяг-насціраваць яе, гэта значыць вызначаць, колькі засталася служыць асноўным часткам і дэталям да выхаду са строю.

Цяпер на ўсіх грузавых аўтамабілях стаяць, як выдо-ма, зубчастыя ступенчатыя перадачы. У машынах заўт-рашняга дня яны ўступаць месца гідраімпульсным. Гэта значыць замест традыцыйных валоў, шасцераў і падшчы-нікаў да ўсіх рабочых орга-наў будучы падведзены шлан-гі для перадачы гідраўлічных імпульсаў. Гэты просты і зручны спосаб упершыню ў СССР выкарыстаў Гомельскі завод сельскагаспадарчых машын на камбайнах КСН-100. Наш інстытут, развіваю-чы гэты шматбагаты на-прамак, заняты цяпер заме-най двух вялікіх вузлоў ма-шыны — дызеля і гідраім-пульснай помпы — адным вузлом: новым рухавіком, які будзе адразу выпрацоўваць гідраўлічны імпульсы. Па-куль у сучасных рухавіках адбываецца двухразовае пе-раўтварэнне энергіі, што прадстаўляецца зусім не аб-вязковым. Над праблемай но-вых перадач працуе і канст-руктарскі калектыў Мінскага трактарнага завода, прыста-соўваючы іх на пярэднія ма-сты МТЗ-142. Гэта зробіць машыну больш прадукцый-най, надзейнай.

Шляхоў удасканалення ма-шын мноства. Але я не магу не сказаць аб такім, як ства-рэнне да 2000-га года шара-гу стандартных механічных вузлоў, якія дазваляць збі-раць трактары, аўтамабілі і іншыя машыны, секцыйна, з адных і тых жа модуляў. З'явілася вялізная колькасць сельгастэхнікі. Машыны так або інакш у многім паўтара-юць адна адну. Гэта недапу-шчальнае раскоша. Пры на-яўнасці пэўнага запаса моду-ляў уніфікаваных вузлоў, як гэта робіцца, напрыклад, у электроніцы, мы можам ства-раць розныя машыны, кіра-ваць іх надзейнасцю. Лепшае дасягненне тэхнічнай думкі будзе неадкладна здабыткам усіх. У ачынным станкабу-даванні, напрыклад, цяпер з'явіліся матары, якія змя-няюць каробку перадач. Такія канструкцыі, вядома ж, вар-та прымяніць у аўтамабілі і трактары. Стварэнне адзіных секцый дазволіць перайсці да аўтаматычнага праектавання машын.

Юрый САПАЖКОЎ.

Па Сожы, Прыпяці, Бярэзіне, Дняпры судны Верхне-Дняпроўскага рачнога параводства дастаўляюць грузы будаўнікам, на прадпрыемствы, у вёскі. Быстраходныя цеплаходы на падводных крылах перавозяць за навігацыю звыш мільёна пасажыраў.

НА ЗДЫМКАХ: капітан цепла-хода на падводных крылах «Іван Мележ» Фёдар ЧУБАКОЎ трыццаць гадоў водзіць судны па рэках Беларусі; рачны порт у Мазыры — адзін з буйней-шых у рэспубліцы; юныя жыха-ры Мазыра на прагулачым цеплаходзе.

Фота І. ЮДАША

У ПАШАНЕ ЛЮДЗІ ГАСПАДАРЛІВЫЯ, СУМЛЕННЫЯ

З ЗЯМЛЁЙ ЗВ'ЯЗАЛІ ЛЁС

Івана-Агароднікі — вёсачка пры горадзе. Да Слуцка ру-коў падаць. Вунь бачацца кар-пусы мясакамбіната, цукрова-га завода, жылыя шматпавяр-ховыя дамы...

Івана-агародніцы жывуць культурна, на гарадскі лад. У многіх — дамы каменныя, ха-ты — на век зрубленыя, свет-лыя, прасторныя... Вулачкі ў зеляніне: бярозкі, хвойкі, та-полі, вербы... А сады! На ўвесь раён ідзе слава аб тутэйшых вішнях, яблыках, грушах...

Пабываеце ў Слуцку на ба-зары! Жанчыны з Івана-Ага-роднікаў, такія шчырыя і доб-рыя, пачастуюць вас парэчка-мі... яблыкамі. Выбірай па сма-ку. Купляй, сілкуйся на зда-роўе...

А яшчэ вёсачка гэта славі-ца сваёй працай — у калгасе «1 Мая» сярод комплексных брыгад, не на апошнім месцы. Жывёлаводы радуецца багаты-мі надоямі, а паляводы — важным ураджаем...

У пашане тут людзі гаспа-дарлівыя, сумленныя. Колькі ж іх! Ды многа. Што ні сям'я — аўтарытэт, прызнанне.

Заслужанай павягай кары-стаюцца Алена і Леанід Хаць-ко. Дом іх стаіць амаль у цен-тры вёскі. Вялікі сад, гараж, шырокі чысты двор...

Сама гаспадыня — жанчына ветліваа, са шчырай, адкрытай усмешкай. Знайшла час — раз-ам з сынам і нявесткай пера-бірае парэчкі. Ягады налітыя сонцам, пачарнелыя, смач-ныя...

— А ты, Валодзька, — гэта сыну, — цягні за хвосцік ды асцярожненька... Парэчка — ягадка квалая, далікатнасці па-трабуе. Чысціць трэба з тол-кам. Вось...

Валодзя — шафёр, працуе ў Слуцку. З работы вярнуўся толькі што.

— Ды ён стараецца, — гэта ўжо за мужа заступаецца ня-вестка. — Вунь колькі пера-браў.

Алена Георгіеўна глядзіць на дзяцей, радуецца. Пара

прыгожая, як галубкі тыя. Ма-ладцыя. І яна васьм некалі так у маладосці... Скажа калі што свяхруха — гарой за мужа. Колькі гадоў мінула з дня іх вяселля, а тыя светлыя пачу-ці любві і павягі адзін да ад-наго захаваліся і сёння.

— О, гэта шчаслівы лёс! — звычайна радуе сваімі ўспамі-намі яна дзяцей.

І хоць тыя ўжо не раз слу-халі маці, літаральна ўсё веда-юць пра яе каханне, але заўсё-ды адкрываюць для сябе не-шта новае, цікавае ды паву-чальнае. Вось і цяпер. У Алены Георгіеўны голас ціхі, за-думны:

— Часіна тады была цяжкая, год пяцідзесяты... У памяці вайна, галеча. Ды толькі людзі нашы духам не падалі, стара-ліся. На вачах аднаўлялі раз-бураную фашыстамі гаспадар-ку... А паглядзілі б на нашы вяселлі! На ўсю ваколіцу!

І расказвае Алена Георгіеў-на дзецям, як гадоў колькі назад у Кляпчаны да Мікалая Сарагаўца ў госці прыязджаў са Злучаных Штатаў Амерыкі ягоны брат Андрэй. Месца два мо гасцаваў. Усё яго ціка-віла: і як жывуць сяляне, і колькі зарабляюць, і якія ўмо-вы працы маюць... Па фермах хадзіў, на палях быў — дзіву дэваўся. Умеюць працаваць у калгасе! А тут Мікалай Сарага-вец дачку замуж выдае. Ан-дрэй хвалюецца: ці хопіць грошай на вяселле, якія госці будуць і колькі? А калі яго су-цешылі ды паказалі, як умеюць у Кляпчанах выдаваць дзяўчат, і зусім разгубіўся... Закускі, віна — сталы гнуцца, а адсвят-каваць памятны дзень маладых прыйшло ўсё сяло...

Сям'я ў Алены Георгіеўны і Леаніда Дзмітрыевіча дружная, і ў дзяцей іх лад ды згода. Заробкі ва ўсіх добрыя. Алена Георгіеўна з мужам каля шас-ці тысяч рублёў у год зараб-ляюць! Яе Ганна з Канстанці-нам таксама ў калгасе працу-юць. Зарплатай не ўступаюць. Ганна, як і маці, — на ферме. Кароў доіць. Зяць жа — ме-ханізатар, на трактары.

Падабаецца ёй Канстанцін.

Разважлівы, старанны, не па гадах сталы.

Дом маладым ставілі, дык шчыраваў, стараўся... А ўсяму галавой на будоўлі быў Леанід Дзмітрыевіч. Чалавек ён во-пытны, спрактыкаваны. Чаго варты адны яго парадзі! А возьме ў рукі сякеру, дык не ўгнацца. І зяця павучае.

— А ты, Кастусь, тапор на бок хілі. Лацвей так.

Зяць чырванее. Малады... Які там вопыт майстраваць сяке-раю! Але да Леаніда Дзмі-трыевіча прыглядаецца, на вус матае, што той кажа. І ўвогу-ле, яно добра, калі рукі да ўся-го звыклія. Навуку ж за пля-чыма насіць не трэба... Алена Георгіеўна — заўсёды жа-даны госць у доме Кастуса і Ганны. Унукі (у Ганны ўжо трое дзетак) бы тыя птушаняткі шчабятлівыя... То іх гасцінцамі парадуй, а то раскажы казку пра мядзведзя. Альбо напро-сяцца ў Слуцк і абавязкова, каб на базар. Гарбузікі там, піражкі з павідлам...

І ў каго такія непаседы? Ці не ў іх, Хацьковы род? А што, усяму раёну вядома імя Алены Георгіеўны. Яна — Герой Са-цыялістычнай Працы, выдатная работніца і чулы чалавек. Менш чатырох-пяці тысяч кі-лаграмаў малака ад кожнай каровы ў год не надойвае.

А Алена Георгіеўна рада і за Валянціну, якая таксама звязала свой лёс з зямлёй. За-кончыла сельскагаспадарчую акадэмію і разам з мужам працуе на вёсцы. Хацела іх перамаціць да сябе, у Івана-Агароднікі... Работа будзе, це-шыла, дом пабудуем. А то вунь маладым спецыялістам якія кватэры даюць. Ды зяць вырасшы пажыць самастойна.

Што ж, яны маладыя, ім і ладзіць свой лёс. Бо ці так ужо важна, дзе жыве чалавек. Галоўнае, каб ён прыносіў карысць сваёй Бацькаўшчыне.

Ці зразумелі гэта дзеці? Зра-зумелі. Кожны знайшоў у жыц-ці сваю дарогу і крочыць па ёй гэтак жа ўпэўнена, як і бацькі.

Яраслаў СІДОРЫН.

ОТВЕТЫ Л. И. БРЕЖНЕВА НА ВОПРОСЫ ГАЗЕТЫ «ПРАВДА»

Вопрос: Как Вы оцениваете обстановку, складывающуюся сейчас в Ливане и вокруг него?

Ответ: Каждый день из Ливана приходят тяжелые вести, которые вызывают возмущение и гнев. Гнев к тем, кто творит злодеяния на ливанской земле. От рук оккупантов погибли тысячи ливанцев и палестинцев, а кровопролитие не остановлено. Разрушается столица Ливана — Бейрут. Действия Израиля иначе как геноцид не назовешь.

Почему Израиль все еще продолжает свою разбойничью агрессию? Почему он пренебрегает решениями Совета Безопасности ООН, требующими незамедлительного и безусловного вывода войск захватчиков из пределов Ливана? Почему он позволяет себе игнорировать мировое общественное мнение? Все это происходит потому, что за ним стоит держава, чей адрес хорошо известен, — США.

Мы в Советском Союзе восхищаемся мужеством палестинцев, всех, кто оказывает упорное сопротивление израильской военщине. Как бы ни была сложна палестинская проблема, через какие бы трудности ни шел палестинский народ, одно ясно: палестинская проблема не гордиев узел, ее не разрубишь мечом. А стойкость, которую в столь трагических обстоятельствах проявляют палестинцы, доказывает с новой

силой, что они защищают живое дело живого народа и их не сломить.

Так что можно сделать определенный вывод: агрессия Израиля оборачивается для него крупным политическим и моральным поражением, углубляющейся изоляцией на международной арене.

Это, кстати сказать, начинают понимать все больше людей и в самом Израиле. Ширится в мире и понимание того, что наилучший, реалистический путь решения проблемы арабского народа Палестины, как неоднократно заявлял Советский Союз, — это создание палестинского государства.

События в Ливане постоянно находятся в центре внимания советского руководства. Позиция Советского Союза ясна: огонь войны должен быть потушен, агрессия пресечена, израильские войска должны уйти с ливанской территории.

Добавлю. Наша страна оказывала и будет оказывать помощь и поддержку тем, кто не склоняет голову перед агрессором, кто добивается справедливого урегулирования и мира в этом регионе.

Вопрос: Какие первоочередные действия, по Вашему мнению, следует предпринять для этой цели?

Ответ: Необходимо прежде всего, чтобы Израиль и США выполнили решение Совета Безопасности ООН о прекращении агрессии против суверенного государства Ливан и о незамедлительном и безусловном выводе израильских войск.

А если говорить о самом первоочередном, самом неотложном, то необходимо снять осаду Бейрута израильскими войсками. Мы не против того, чтобы в качестве первого шага к этому были разъединены силы, защищающие Западный Бейрут, и израильские войска.

В этих целях можно было бы использовать силы ООН. Тем более, что контингенты временных сил ООН уже находятся в Ливане по решению Совета Безопасности. Разумеется, мы и далее будем категорически выступать против появления на ливанской земле американских войск. Соответствующее предупреждение нами сделано.

Хочу подчеркнуть также: чем сплоченнее силы, противоборствующие военной авантюре Израиля, чем шире круг государств, требующих обуздания агрессии, тем скорее и надежнее будет положен ей конец.

Ключевое значение в нынешней, прямо скажем, острой ситуации приобретает единение арабов. А то, что мешает ему, должно быть, по нашему глубочайшему убеждению, отложено в этот

критический час в сторону. И в этом плане все более настоятельной и очевидной становится необходимость того, чтобы арабы сообща определили меры, нужные для обеспечения права палестинцев на жизнь, безопасность, независимое развитие и создание собственного государства.

И последнее. То, что происходит в Ливане, заставляет вновь задать вопрос: не пора ли всерьез и со всей ответственностью взяться за дело справедливого и всеобъемлющего ближневосточного урегулирования? Печальный опыт десятилетий, насыщенных актами агрессии и военными конфликтами, показал, что путь вооруженной конфронтации, как и путь сепаратных сделок, не принес и не может принести урегулирования проблем Ближнего Востока. Они поддаются решению только в результате коллективных усилий всех заинтересованных сторон, включая ООП как единственного законного представителя палестинского народа. Смотри вперед, именно в такой перспективе видим ценность выдвинутого нами предложения о созыве международной конференции. И чем скорее, тем лучше. Советский Союз готов практически работать в этом направлении, лояльно сотрудничая со всеми, кто хотел бы внести свой вклад в установление прочного мира на Ближнем Востоке.

Выданні «Голасу Радзімы»

графа, машын — пустая фраза. Гэтыя словы вызначылі шляхі развіцця пошты ў краіне. Яна выконвае цяпер вялікую палітычную і культурна-асветную работу, яна садзейнічае развіццю міжнароднага абмену, калі наладжваюцца сувязі, умацоўваецца дружба паміж народамі розных краін.

Ужо ў гады першых савецкіх пяцігодак стан паштовай справы ў нашай рэспубліцы карэнным чынам змяніўся. Вось такі факт. Калі да 1925 года ў беларускай вёсцы не было ніводнага паштальёна, то ў наступным годзе іх было ўжо 605. Абслугоўвалі яны больш 20 тысяч населеных пунктаў.

Паштальёны сталі самымі папулярнымі людзьмі на вёсцы. Іх сустракалі, іх прыезду чакалі, бо яны везлі не толькі пісьмы, а кнігі, газеты, шыйткі, алоўкі, паперу... Адзін паштальён раскажаў, што ў вёсцы, куды ён прыехаў, 102-гадовы стары казаў: «Во дзіва — гэта Савецкая ўлада ўсё прывезла нам. Чатырох цароў я перажыў, а такога цуду не бачыў».

У пачатку 30-х гадоў пошту ў рэспубліцы перавозілі ўжо самалётамі. У 1939 годзе адкрылася паштовая авіялінія Масква — Мінск — Масква. У рэспубліцы было тэлефанізавана 50 раёнаў. Уступіла ў строй дзеючых радыёстанцыя ў Мінску.

І вось усё гэта было знішчана за тры гады гітлераўскай акупацыі. Але ўжо праз год-паўтара ў Беларусі, пасля яе вызвалення, пачалі працаваць 174 канторы і 1 778 паштовых аддзяленняў і агенцтваў сувязі, аддзяленні перавозкі пошты па чыгунцы. Да 1947 года ў Беларусі была цалкам адноўлена даваенная сетка паштовых прадпрыемстваў. За гады пасляваенных пяцігодак значна ўзрасла і ўмацавалася, у параўнанні з даваенным узроўнем, матэрыяльна-тэхнічная база БССР. У планах 11-й пяцігодкі прадугледжана аб'ём паслуг прадпрыемстваў і арганізацый сувязі павялічыць амаль на 24 працэнты. Паспяховае выкананне планаў новай пяцігодкі ў галіне сувязі забяспечыць далейшы рост дабрабыту нашага народа.

Д. БАБАК.

Новае кафэ «Паляўнічы» размясцілася па Ленінскім праспекце ў Мінску непадалёку ад плошчы Я. Коласа. Мой госць з Кіева прапанаваў зайсці сюды, каб падсілкавацца.

Адчынем масіўныя дзверы. Аднекуль знізу пад самую столь ідзе чатырохгранная калона з рознакаляровага шкла, якая ўся свеціцца. Па лесвіцы, выкладзенай мармуровымі плітамі, спускаемся ў паўзмрочную залу. Нас сустракаюць галасы салаў'ёў і драздоў, шчабятанне сініц... Такое адчуванне, быццам мы трапілі на світанку ў лес, які абуджаецца ад начнога сну.

Са сцен глядзяць немігаючымі вачыма галовы дзіка, ваўка, аленя. А на жэрдачках, насцярожана, распусціўшы крылы, сядзяць фазан і глушэц: адзін твой крок, і яны ўзляцяць. На сценах скурны дзікіх коз, ваўка.

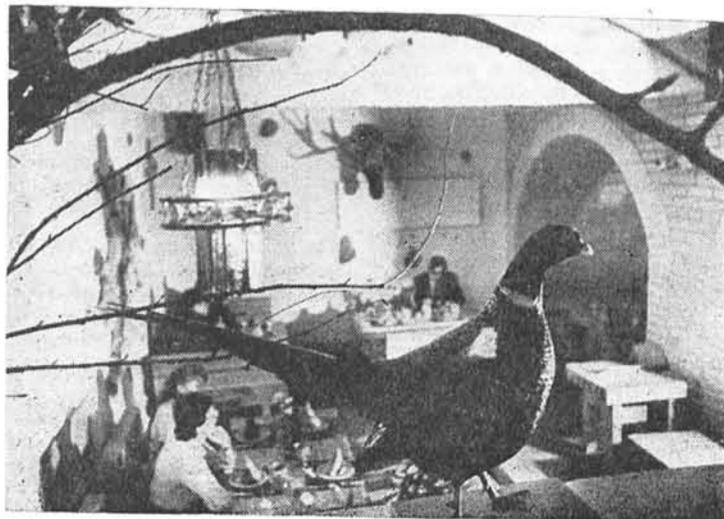
Праходзім да свабоднага століка. Ветлівыя гаспадыні прапаноўваюць меню. Халодныя закускі «Дуплет» і «Паляўнічая», «Паляўнічы трафей» і «Паляўнічыя каўбаскі»... Выбіраем падсмажаную і нашпіганую лясціну, фазана. Заказваем фірменны напітак, настоены на лясных травах, што растуць у лясах Беларусі.

Усе стравы — толькі з мяса дзікіх жывёл. Адкуль яны? Чаму кафэ называецца «Паляўнічы»? Гэтыя і іншыя пытанні мы адрасуем дырэктару кафэ «На ростанях» («Паляўнічы» — філіял гэтага кафэ) А. Дворыну.

— Новае кафэ, — раскажае ён, — адзінае ў рэспубліцы. Створана яно па ініцыятыве Беларускага таварыства паляўнічых і рыбалоўаў. Таварыства ж дапамагло аформіць інтэр'ер кафэ, дало нам чучалы, скурны дзікіх жывёл, птушак, а таксама пастаўляе да стала дзічыну.

НА ЗДЫМКАХ: пад такой шыльдай працуе кафэ «Паляўнічы»; ветлівы і добразычлівы бармен П. МОЛЧАН; афіцыянтка А. ЛАСЦІЦКАЯ; ва ўтульных залах кафэ.

Фота Ю. ЗАХАРАВА.

FORUM OF STUDENTS

«Today, as the world is threatened with a new war, the young people must rise to defend life,» says Ulrike Billinger, a West German student, member of the united students organization. Ulrike represents this organization at the 19th European forum of students, which was held in the «Yunist» youth centre, near Byelorussia's capital city of Minsk. «We must struggle not as isolated individuals, but all together. Young people, students from different countries must unite their efforts. It is with this end in view that we have come together now,» she says.

Forums like the Minsk one are held annually in this or that European country. In Minsk the following topics were discussed: students' rights, the conditions of their life and study, participation in University and college government, the social role of women, etc. But over and above all these was the vital topic of taking part in the anti-war movement.

In the course of the debates which often extended into the small hours, the participants discussed the tasks facing European youth in their efforts to avert a nuclear catastrophe.

«Much depends on us,» said Jorge Prigoshin (Argentina), Vice-President of the World Federation of Democratic Youth. Like other participants, he was deeply shaken by a visit to Khatyn, a Byelorussian village which had been burnt to the ground, people and all, by the Nazi occupants.

Their Appeal to the 2nd Special Session of the UN General Assembly on Disarmament, which was adopted by the Minsk forum, states: «We earnestly demand that effective and urgent action be taken in all spheres to curb the arms race and begin disarmament, organize nuclear-free zones and eliminate all nuclear weapons in Europe. We appeal to the participants in the Session to use their influence and authority to achieve universal and full disarmament. Money must not be spent on education, not on new armaments.»

Natalya BULDYK

Byelorussian town Zhodino is famous for its automobile plant where the well-known in many countries «BELAZ» lorries are

produced. Thousands of new modern apartment houses were built for the workers of town in recent years.

On photo: Avenue of Peace in Zhodino.

Photo by A. ALESHKEVITCH

Creative Science

The decisions adopted by the 26th CPSU Congress highlighted science as a mighty productive force and urged scientists to stir up their efforts in the drive to solve most crucial problems that emerge as Soviet society proceeds further on the road to progress to ensure intensified economic development.

The way these primary tasks had been tackled in the starting year of the new five-year plan period made the subject of principled and exacting discussions at the annual general meeting of the Byelorussian SSR Academy of Sciences.

The Academy Research Institutes successfully solved the tasks set for the starting year. Research associates published 315 monographs, brochures and close to 5,000 scientific articles. Findings obtained through 327 research projects and introduced into national economy effected 168 mln. roubles worth of economic saving. Meanwhile 907 patents have been registered in the year under review and Academy researchers gained 202 diplomas and 78 medals at various exhibitions.

In the period under review the Academy Research Institutes have been involved in elaboration of 30 All-Union and 32 Republican scientific and technological programs.

Cooperation between Academies of Sciences of the Soviet Republics assumed new and more diversified dimensions. Productive cooperation and socialist emulation drive that swept Byelorussian and Lithuanian researchers entered well into the third five-year plan period with joint studies stipulated under the working plan for 1981/85 covering 40 themes.

Spectacular results have been jointly obtained by the Ukrainian, Byelorussian and Moldavian Academies of Sciences in working out seven regional problems started in 1981.

Information retrieval system designed by the BSSR Academy of Sciences Institute of Mathematics has been recommended for the use in large array of administrative bodies and Ministries of our country. Utilization of this system in 177 establishments of the Republic effected close to 1.5 mln roubles worth of saving. Weeds-killing methodology applied in the

areas under lupine and protection of disease-stricken potato-fields methods worked out by the Experimental Botany Institute named after V. F. Kooprevich are gaining new grounds in agriculture. New findings have been suggested for agricultural application by the Genetics and Cytology Research Institute, Central Botanical Gardens and other BSSR Academy research centres. Recommendations made by the Academy of Sciences Zoology Institute are widely used to protect and ensure rational use of Byelorussian fauna.

Research in social sciences listed multiple gains, too. Byelorussian linguists, for instance, compiled eight issues of the «Byelorussian Historic Dictionary» which contains the Byelorussian 16th to 18th centuries written languages vocabulary. This Dictionary is based on hand written manuscripts and books published before the 18 century and used in their bulk for the first time with these aims. Rich in vocabulary, the Dictionary is very indicative of cultural and material standards the Byelorussians were living by in the past. The Dictionary is also noted for its very high scientific and cultural value.

Quite a number of works by social sciences research associates have been devoted to the 60th founding-date anniversary of the USSR.

It is noteworthy that science as well as the national economy in its aggregate lay emphasis on the intensive development so that solution of new major tasks would not entail any build-up in research manpower. That accounts for great significance attached by the BSSR Academy of Sciences to the automatized research based on large-scale application of computers and mathematic methods, rational use of sophisticated equipment through the centralized computer-service bureaus.

The participants at the meeting noted with satisfaction the fruitful international cooperation of the BSSR Academy of Sciences in 1981 with creative contacts maintained by its Institutes with more than 90 research centres abroad on 67 scientific and technical projects.

METRO IN MINSK

In accordance with the general plan of further construction and development of the Byelorussian SSR capital until 1990 the building of the underground railway is envisaged in the Hero-City of Minsk. The necessity of its construction is stipulated by growth of the city and its inhabitants, whose number today has reached 1.5 million mark.

Big cities create big problems, and transport is one of them. In Minsk there are a lot of trams, buses, trolley-buses, taxis, cars and motorcycles. Nevertheless it cannot avoid rush-hours. The underground resolves many problems, including those of reducing the level of exhaust toxin gas, traffic noise, road accidents. It will make more comfortable the life of every citizen and guest of the Byelorussian capital.

The Metro has quite a number of advantages in comparison with other means of passenger traffic. Owing to a wide-scale use of automation the Minsk underground trains, each of five carriages, will approach stations in good time. The second route alone which is to be put into operation by 1990 will run annually 40 trains pairs per hour, i. e. every 1.5 minutes. Taking into account that each train will board about 900 passengers, the second route trains alone will carry 72,000 passengers every hour. The introduction of the metro will make it possible to close many of the bus and trolley-bus routes.

Today the Minsk underground workers successfully build the first route, which will be opened on July 3, 1984, the 40th anniversary of the liberation of Byelorussia from the fascist invaders. The length of the first route is 8.5 km. Last year the plan of the capital investments was exceeded by 3.5 million roubles, while for the whole current construction period was appropriated and spent 50 million roubles. Construction work goes on in hard conditions. Minsk is abundant in unstable sandy soils, causing soil-sediment, huge boulders of the glacial epoch. This, however, was not an obstacle to pass over 70 per cent of tunnels.

Today architectural and decorative design of all eight stations of the first route has been completed. It was decided to make them both beautiful and original in ideological and artistic respect, to express at every station in metal and stone the richest productive and cultural life of Soviet Byelorussia, its past and present.

«Moskowskaja» is the most beautiful station on the route. It reflects perfectly the face of white-stone Moscow. In the station center on the track walls of both sides there is a stylized contour of Moscow sights: the Kremlin, the University; new modern apartment blocks. Other sights of the capital city are vividly seen in entrance-halls and passages. The image of Moscow is portrayed correctly on due artistic level.

With every passing day we approach the most unforgettable and solemn moment, when the first underground train of Minsk as if an arrow will make its virgin flight.

COOPERATION IN SPACE

Jean-Loup Chrétien, the French cosmonaut, said of the results of the joint Soviet-French space mission: «Soviet technology functioned admirably!»

The joint flight lasted 8 days. The international crew returned to Earth on July 2. The Soyuz T-6 descent capsule landed precisely in the predetermined area in the USSR.

The cosmonauts felt well after the landing.

The cosmonauts were awarded Soviet governmental decorations for performing the flight. Jean-Loup Chrétien was awarded the title of Hero of the Soviet Union, the Order of Lenin, and the Gold Star medal; Vladimir Dzhanibekov was awarded the Order of Lenin, and Alexander Ivanchenkov the Order of Lenin and a second Gold Star medal.

Francois Mitterrand, President of the French Republic, spoke highly of the results of the joint flight.

The President also said that this flight was testimony of over

15 years of developing fruitful cooperation between the USSR and France in the study of outer space for peaceful purposes, showing a constant aspiration for mutual benefit.

«It is a symbol of the French people's goodwill to help build peace in Europe on the basis of traditional friendly relations and respect for the rights provided for in the Helsinki agreements, and to help develop good relations among all European nations,» the President said in his message.

Scientists and specialists regard the joint flight as the beginning of a new stage in Soviet-French cooperation in science and technology.

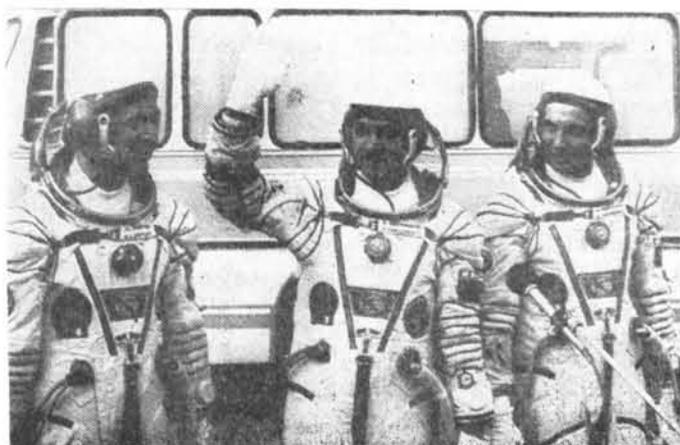
«Scientists from our two countries jointly elaborated 16 research technical projects,» said Vyacheslav Balebanov, deputy director of the Institute of Space Research of the USSR Academy of Sciences. «The cosmonauts staged astronomical and geophysical experiments in orbit, did research in space biology

and medicine, and also conducted more immediate, applicable experiments. For instance, in conditions of weightlessness, new alloys and medicines are obtainable, more effective than those made on Earth.»

«This research is of great importance not only for cosmonauts,» says Nicole Moati, a

French specialist, «but for terrestrial medicine as well. The data obtained can be used in all cases when man has to live for long periods in conditions of closed space, for example, on polar expeditions.»

On photo: The international crew before the flight.

МАСТАЦТВА, НАЦЫЯНАЛЬНАЕ ПА ФОРМЕ, АГУЛЬНАЧАЛАВЕЧАЕ ПА ЗМЕСТУ

АД МУГАМА — ДА СІМФОНІІ

57-гадовы Андрэй Эшпай — сакратар праўлення Саюза кампазітараў ССРСР, народны артыст ССРСР, аўтар чатырох сімфоній, фартэп'янных і скрыпачных канцэртаў, балета «Ангара», камерных твораў, песень, музыкі да кінафільмаў.

Марыец па нацыянальнасці (невялікая народнасць у Сярэдняй Расіі), ён стварыў творы, якія атрымалі шырокае прызнанне на радзіме і за мяжой.

Андрэй ЭШПАЙ гутарыць з карэспандэнтам Агенцтва друку Навіны музыказнаўцаў Маркам МАНУЙЛАВЫМ аб развіцці нацыянальнага музычнага мастацтва ў ССРСР.

— Якія, на вашу думку, асноўныя перадумовы таго імклівага ўзлёту нацыянальных музычных культур, сведкамі якога мы з'яўляемся?

— Перш за ўсё мне хацелася б адзначыць, што ў аснове гэтага феномена ляжаць глыбінныя, фундаментальныя з'явы. Кожны народ нашай краіны — вялікі або малы — на працягу вякоў ствараў сваё самабытнае мастацтва. Услухоўваецца ў мудрагелістыя ўзорыстыя рытмы азербайджанскага саза, угледаешся ў непаўторна прыгожую павязь традыцыйнай узбекскай разьбы па ганчу (не паспеўшай застыць тынкоўкі), і здаецца, быццам у кружэнні ўзораў і гукаў — мастацкае асэнсаванне жыцця пакаленнямі народных музыкантаў і мастакоў, сцвярджанне Прыгажосці як вышэйшай заваёвы чалавечага розуму. Багаці скарбніцы народнай музычнай творчасці і сталі той глебай, на якой пазней было «вырашчана» прафесійнае музычнае мастацтва ў розных нацыянальных рэгіёнах краіны.

Максім Горкі, адзначаючы патэнцыяльныя магчымасці развіцця казахскай музычнай творчасці, якая тады яшчэ рабіла першыя свае крокі, пісаў: «Надзвычай арыгінальныя мелодыі казахскіх песень і кюеў (інструментальных найгрышаў) — багаты матэрыял для Моцартаў, Бетховенаў, Шапэнаў, Мусаргскіх і Грыгаў будучага».

Але, вядома, для ўсяго гэтага павінны былі адбыцца і грандыёзныя сацыяльныя зрухі ў жыцці народаў. Я хацеў бы нагадаць, што ў дасавецкія гады нацыянальна-самабытнае мастацтва многіх народаў усяляк скоўвалася, прыгняталася. Толькі Савецкая ўлада адкрыла шырокую дарогу народным талентам.

— Мы гутарым з вамі ў год святкавання 60-годдзя ўтварэння Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. Як адбылася на развіцці музычнага мастацтва краіны гэта аб'яднанне ў адзінай многанацыянальнай дзяржаве?

— Абмен духоўнымі каштоўнасцямі, узаемаўзбагачэнне нацыянальна-самабытных музычных культур сталі важнейшай прыкметай нашага часу. І тут перш за ўсё варта падкрэсліць ролю рускіх дзеячаў мастацтва, асабліва на першым часе. У Казахстане і Кіргізіі, у Туркменіі і Азербайджане, у іншых рэспубліках яны ўнеслі значны ўклад у збіранне і вывучэнне скарбніц народнай творчасці, садзейнічалі стварэнню нацыянальных кампазітарскіх школ.

Многія музыканты з саюзных рэспублік атрымалі вышэйшую адукацыю ў вядучых кансерваторыях краіны. Выдатны азербайджанскі кампазітар Кара Караеў, напрыклад, скончыў Маскоўскую кансерваторыю па класу Дзмітрыя Шастаковіча. У творчасці Караева мугам — гэта традыцыйная музычная форма, што здаўна складалася ў азербайджанскай народнай творчасці, — набыла новыя рысы. Мугам з яго імпрывізацыйным пачаткам арганічна зліваецца з сімфанічным метадам мыслення, ствараючы сінтэз вялікай уражваючай сілы. У леп-

шых творах Кара Караева — шырока вядомым балете «Сем прыгажунь», сімфанічнай паэме «Лейлі і Меджунун», Другой сімфоніі і многіх іншых — у «бясконцай» мелодыі мугамнага тыпу ўвасабляецца агульначалавечае, узвышана прыгожае. І ў гэтым немалая заслуга настаўніка Кара Караева — Дзмітрыя Шастаковіча.

— Калі да ўсяго гэтага дадаць, што рускімі савецкімі кампазітарамі, часта ў садружнасці з мясцовымі аўтарамі, створаны першыя нацыянальныя оперы, балеты, сімфоніі (успомнім хаця б Рэйнгальда Гліэра — аўтара першай азербайджанскай оперы «Шахсенем», першых узбекскіх опер «Лейлі і Меджунун» і «Гюльсара» (сумесна з Талімам Садыкавым), то карціна дапамогі дзеячаў рускай музычнай культуры ў станаўленні і развіцці нацыянальных кампазітарскіх школ у многіх рэспубліках краіны стане яшчэ больш поўнай...

— Хоць і не вычарпальнай. Мне хацелася б асабліва падкрэсліць, што такі працэс насіў, як бы гэта больш дакладна сказаць, надзвычай далікатны характар. То было не прыўнясенне звонку чагосьці чужога нацыянальнай культуры (у такім выпадку, як гавораць медыкі, адбылося б непазбежнае адрыванне чужароднай тканкі), а паскоранае развіццё «глебавых элементаў», першапачаткова набытых у нацыянальнай музыцы.

Выдатны музыкант, акадэмік Барыс Асаф'еў у свой час адзначаў, напрыклад, што «ў самой структуры казахскіх песень і музычных імпрывізацый заключаюцца невычарпальныя магчымасці сімфанічнага развіцця...». Аднак гэтыя магчымасці маглі быць рэалізаваны толькі на падставе шырокага авалодання нацыянальнымі кампазітарамі самымі сучаснымі тэхнічнымі дасягненнямі, засваення таго ўзроўню абагульненняў, без якога немагчыма сапраўднае сімфанічнае мыслення. У выніку сімфанізм, як метада найбольш скандэсаванага выразу думак, адлюстравання рэчаіснасці ў адзінстве, што ўбірае ў сябе разнастайнасць жыццёвых праў, стаў вядучым метадам для казахскай кампазітарскай школы.

Напрыклад, нядаўна ў Маскве прагучала сімфанічная паэма «Атрав» Алмаса Серкебаева. У ёй аўтар расказвае аб крывавым нашэсці орд Чынгіс-хана на казахскія землі, аб гібелі ачага старажытнай цывілізацыі горада Атрав, знесенага з твару зямлі ў 1219 годзе. Усхваляваная, трывожная тэма, поўная смутку, трагічнага пафасу... Гутарка ідзе аб падзеях многавекавай даўнасці. Але чаму памяць звязвае ў слухачоў лёс старадаўняга Атрава з трагічным лёсам чэшскай Лідзіцы, іспанскай Гернікі, англійскага Коventры, разбураных ушчэнт фашыстамі ў дні другой сусветнай вайны? Ці не таму, што малады кампазітар, абшпіраючыся на вопыт нацыянальнай гісторыі, стварыў сімфанічны твор, у якім гучаць агульначалавечыя матывы, заклапочанасць мастака лёсамі свету?

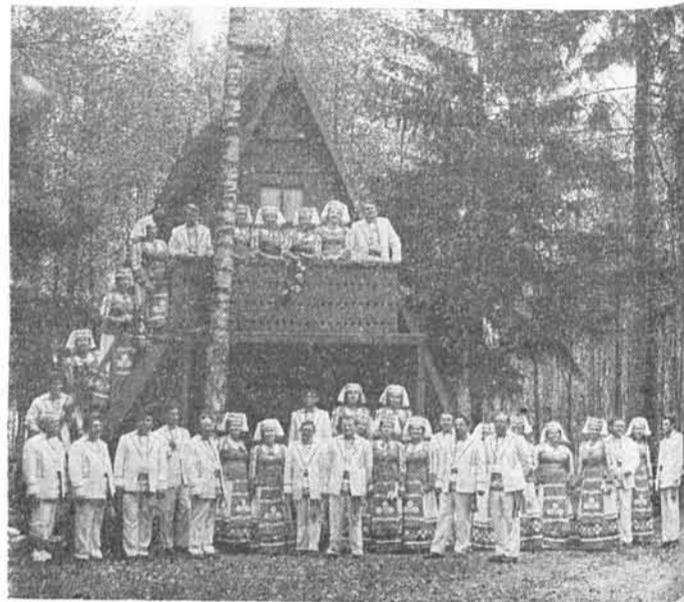
— У гэтым выпадку, думаю, іменна апора на нацыянальныя элементы і ў той жа час умненне ўбачыць у лёсе роднага народа адвечныя ідэалы Чалавецтва прадвызначылі высокі гуманістычны пафас твора?

— Так. І скажу больш: на гэтым прыкладзе ярка прасочваецца пераадоленне нацыянальнай замкнёнасці. Але ў аснове тут ляжыць не адыход ад нацыянальных культурных традыцый свайго народа, а, наадварот, іх яркае мастацкае пераўтварэнне.

Менавіта ў савецкі час пачаўся гэты нябачны, але такі важны для лёсаў нацыянальна-самабытных культур працэс: крывятворны, узаемаўзбагачаючы абмен духоўнымі каштоўнасцямі. Іменна ён дазволіў многім раней адсталым народам царскай Расіі ў нябачна кароткі гістарычны тэрмін пераадолець векавую адсталасць, імкліва развіць мастацтва — словам, прайсці шлях ад мугама да сімфоніі, унесці важкі ўклад у скарбніцу сусветнай музычнай культуры.

- ◆ ДУХОЎНАЕ ЖЫЦЦЁ НЕВЯЛІКАГА ГОРАДА
- ◆ НІЧЫМ НЕ УСТУПАЕ ГАРАДЖАНІНУ
- ◆ С. КУРЫЛЁВА: ЖЫЦЬ У КАМЯНЦЫ АПОШНІМІ ГАДАМІ СТАЛА ЗНАЧНА ЦІКАВЕЙ

ІНТЭЛІГЕНЦЫЯ ПРАВІНЦЫІ

ЧАСАМ людзі — найчасцей жыхары вялікіх гарадоў — памылкова лічаць, што ў правінцыяльных гарадах, нават калі яны райцэнтры, жыццё нецікава і сумна. Вядома, там няма прафесійных тэатраў, філармоній, цыркаў і багатых музеяў. Але ў час шырокага распаўсюджвання тэлебачання, вялікай папулярнасці кіно, частых гасцрольных паездак славуных мастацкіх калектываў у самыя аддаленыя куткі нашай неабсяжнай краіны наўнасць у населеным пункце тэатра ці філармоніі не з'яўляецца паказчыкам духоўнасці яго насельніцтва. Такім «вымяральнікам» могуць быць, бадай што, толькі самі жыхары таго ці іншага горада альбо вёскі. Веданне іхніх заняткаў, захапленняў, тэм размоў, інтарэсаў, спосабаў жыцця — толькі так можна вызначыць сапраўдны ўзровень культуры людзей.

Напісаць пра інтэлігенцыю правінцыі — хто яе складае, які яе духоўны свет і інтэлектуальны дыяпазон, як і чым бавіць яна вольны ад працы час, — такой была мэта майёй камандзіроўкі ў Камянец.

Едучы ўпершыню ў гэты гарадок на Палессі, я наперад ведаў, прадбачыў цікавья знаёмствы, гутаркі: я сам родам з правінцыі, таму і кіруюся правіламі — не горад упрыгожвае чалавека, а чалавек яго...

МАІМ гідам была Ніна Стасюк, загадчык аддзела прапаганды райкома партыі. Яна з любоўю і захапленнем расказвала пра сваіх землякоў, знаёміла мяне з самымі цікавымі.

Першы дом, у дзверы якога мы пастукалі, быў домам пачальніка раённага «Саюздруку» Міколы Асташэні. — Мікола Данілавіч, — прадстаўляе мая спадарожніца гаспадарка, — славіцца ў нас як уладальнік самай вялікай у Камянцы ўласнай бібліятэкі. Кнігазбору Міколы Данілавіча і сапраўды можна пазайздросціць іншая гарадская бібліятэка. На паліцах каля трох тысяч тамоў — бадай што ўсе лепшыя ўзоры сусветнай літаратуры: вось поўныя зборы твораў Галсуорсі, Льва Талстога, Стэндаля, Купалы, Франса... Побач з выданнямі апошніх гадоў — «Руская гісторыя»

Кастамарава, выдадзена ў Пецярбурзе ў 1915 годзе, атлас раслін, надрукаваны ў XIX стагоддзі, гісторыя беларускай паэзіі — выданне першых гадоў Савецкай улады...

Мне даводзілася бачыць уласныя бібліятэкі некагосьці з мінскіх апантаных кнігазборнікаў — пісьменнікаў, журналістаў, вучоных. І ведаеце, яны нічым не пераўзыходзяць кнігазбор Міколы Асташэні.

Але колькасць і каштоўнасць кніг — хоць і падраджаюць, што правінцыялі не адстае ад жыхара вялікага горада, — яшчэ не паказальнік інтэлектуальнасці ўладальніка такога скарбу. Іншы можа мець і паболей кніг і ні водную з іх нават не прагартыць.

— Дарэчы, — гаворыць Ніна Стасюк, калі мы выйшлі з кватэры кнігааматара, — Мікола Данілавіч можа расказаць не толькі падрабязна змест любой з кніг, але і тое, дзе і калі яна выдадзена, гісторыю яе стварэння. За гэта і называемы яго любоўна: наш энцыклапедыст. Між іншым, я сама даволі часта зьяўляюся да яго за парадамі. Вось і сёння, пакуль вы агледзіце бібліятэку, я атрымала ў Міколы Данілавіча патрабаваны кансультацыю...

ПЕРШ чым працягнуць свой расказ пра інтэлігенцыю райцэнтры, я хачу прывесці невялічкую дэведку: прадстаўнікоў гэтай катэгорыі насельніцтва ў Камянцы налічваецца больш за 500 чалавек — настаўнікі, урачы, культасветработнікі, інжынеры, партыйныя дзеячы, дзяржаўныя работнікі... Як для раённага гарадка, дык і не мала.

НАСТАЎНІКІ — сама прадстаўнічы інтэлігенцыі. Само па сабе зразумела, што менавіта яны і вядуць рэй культурнага жыцця гарадка, вызначаюць духоўны змест усяго насельніцтва. Узначальнае насельніцтва калектыву Камянца Змітро Дошчык — загадчык раённага аддзела народнай асветы. Але не толькі на пачатку Змітро Раманавіч — садзе Змітро Раманавіч — першы сярэд калег, ён лідар амаль ва ўсім. Варта нагадаць яго кватэру, пагутарыць з гаспадаром, каб пераканацца ў гэтым. Змітро Дошчык уладальнік другой па велічыні і значнасці ўласнай бібліятэ-

У ЧАРГОВЫМ НУМАРЫ «ПШЫЯЗНІ»

Апошні нумар часопіса Таварыства польска-савецкай дружбы (ТПСД) «Пшыязні», які выдаецца ў Варшаве, поўнаасця прысвечаны Беларусі. Нумар адкрываецца размовай з першым намеснікам старшыні Дзяржплана БССР Аляксандрам Калашыным. Ён расказвае пра паспяховае аднаўленне гаспадаркі Беларусі, пра яе сённяшні дзень, пра сувязі з Польшчай.

У рубрыцы, прысвечанай культуры, надрукаваны артыкул пра «Песняроў», песня «Завушніцы».

У невялікім артыкуле «Родам

з Полацка» расказваецца пра Францыска Скарыну.

Дзве старонкі прысвечаны развіццю навукі ў Беларусі, супрацоўніцтву ў гэтай галіне з польскімі калегамі.

Пра Беларусь-партызанку расказвае ў размове з карэспандэнтам намеснік міністра камунікацый ПНР Ян Рачкоўскі, які ў час вайны быў байдом партызанскага атрада імя Шчорса брыгады імя Чапаева, дзе меў псеўданім «Арлоў».

У рубрыцы «Проза» прадстаўлены тры апавяданні Янкі Брыля.

Перакладчык Тадэвуш Хрусьцялеўскі, дырэктар лодзінска-

га выдавецтва Яцэк Заорскі і старшыня ваяводскага праўлення ТПСД у Лодзі Збігнеў Антэшэўскі дзеляцца думкамі пра тое, як выдавецтва ў Лодзі выпускае кнігі беларускіх паэтаў і празаікаў. У рубрыцы літаратурнай крытыкі рэцензуецца твор Васіля Быкава «Воўчая зграя».

У рубрыцы «Юбілеі» адзначаецца, што сёлета — 100-годдзе з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа, а таксама 70-годдзе Максіма Танка.

Нумар «Пшыязні», прысвечаны Беларусі, цікава аформлены, багата ілюстраваны.

«А Я СТАЮ ўСЁ НА ПАВЕРЦЫ...»

ДА 70-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ АНАТОЛЯ ІВЕРСА

Цікавы ў гэтага чалавека лёс. А быў ён у свой час і цяжкім, і складаным. Яму, сыну заходнебеларускага селяніна, рана давялося зведаць горькі крыўды, сацыяльны і нацыянальны прыгнёт, знявагі і прыніжэнні. Усё гэта і прадвызначыла яго далейшы жыццёвы шлях — шлях барацьбы за вызваленне Заходняй Беларусі ад польска-буржуазнай акупацыі.

Хлопчык Ясь Міско (сапраўднае прозвішча паэта) вельмі рана знаёміцца з кнігамі і газетамі на роднай мове. Усведомленне неабходнасці служэння народу і прыводзіць яго ў 1926 годзе ў Віленскую беларускую гімназію. Тут Анатоль Іверс разам з Валянцінам Таў-

маем выпускае рукапісныя часопісы «Золак» і «Пралескі». Але не доўга давялося яму павучыцца, у 1928 годзе яго выключаюць з навучальнай установы за ўдзел у вучнёўскіх хваляваннях.

Першы верш А. Іверса «Вёска» быў змешчаны ў 1933 годзе ў віленскім часопісе «Літаратурная старонка», затым яго творы друкаваліся ў беларускіх газетах і часопісах «Асва», «Калоссе» «Беларускі летапіс». А ў 1939 годзе ў Вільні выходзіць яго паэтычны зборнік «Песні на загонах».

Пасля вызвалення Беларусі ад польскай акупацыі паэт актыўна ўключаецца ў будаўніцтва новага сацыялістычнага гра-

мадства. З першых дзён Вялікай Айчыннай вайны А. Іверс на падпольнай рабоце — ён узначальвае слонімска-антыфашысцкі камітэт. Але не толькі зброяй змагаецца паэт з захопнікамі, не менш дзейснае і яго палымнае слова.

У 1970 годзе выходзіць новая кніга вершаў Анатоля Іверса «З пройдзеных дарог», у якой сабраны лепшыя творы, напісаныя ім на працягу шматгадовай літаратурнай дзейнасці.

І вось сёлета, прымеркаваны да юбілею паэта, выйшаў чарговы паэтычны зборнік «Жыву ў бацькоўскім краі».

С. ЧЫГРЫН.

дзейнічае філіял Брэсцкага абласнога краязнаўчага музея «Белая вежа», два школьныя музеі баявой і працоўнай славы, літаратурнае аб'яднанне пры раённай газеце «Ленінец» — «Пущанка», якім кіруе журналістка і літаратар Ніна Гаралюк, кінатэатр «Белавежскі».

Так што, як бачыце, культурнаму жыццю гарадка ёсць дзе віраваць. А калі ўлічыць яшчэ магчымасць збірацца сяброўнамі на кватэрах, што вельмі распаўсюджана тут, то, безумоўна, здасца недарэчным сцвярджаць: маўляў, у правінцыі жыць нецікава і сумна.

ТУТ МНЕ хочацца прывесці каментарый наконек гэтага члена Саюза пісьмннікаў СССР С. Курьлёвай, якая жыве і працуе ў Камянцы. Прынята лічыць, што людзі мастацтва, і ў першую чаргу пісьмнікі асабліва тонка адчуваюць пульс бягучага часу. Таму, мяркую, Святлана Леанідаўна лепш за каго іншага з тэатральных жыхароў зможа ацаніць культурнае жыццё гарадка.

— Калі параўноўваць цяперашні ўзровень культуры жыхароў Камянца з узроўнем яшчэ дзесяцігадовай даўнасці, то выразна бачны поступ. Людзі мяняюцца ў лепшы бок прама на вачах — і гэта, канешне, вельмі радуе. Асабліва гэта заўважна на інтэлігенцыі — галоўным носьбіце культуры. Сённяшні савецкі інтэлігент, я маю на ўвазе ў тым ліку і жыхара нашага гарадскога пасёлка, — гэта ўсебакова развіты чалавек, дасведчаны ў розных галінах ведаў, добра выхаваны, разумны. І тым не менш, пры ўсіх вартасцях нашага сучасніка, трэба сказаць: існуе ў ім і недахоп, які я назвала б праходзячым — ён выкліканы часам. Памятаю, яшчэ гадоў дзесяць назад у Дом культуры ці кінатэатр было не прабіцца. Цяпер жа — удвая менш. Другая палова чакаемых на канцэрт ці фільм глядачоў застаецца дома — перад тэлевізарам. Безумоўна, такая рыса сучасніка — тэлевізараманія — у нечым заганяная, але, мяркую, яна часова і мо нават патрэбная. Ну год, ну два чалавек пасамотнічае, а потым, як і павінна быць, памкнецца ў людскі вяр — чалавек не можа доўга жыць у застоі, яму патрэбны новыя і новыя зносіны. І я заўважаю, учарашні самотнік, узбагачаны новымі ведамі, больш цікавы, ідзе ў Дом культуры, у творчае аб'яднанне... Так што, хоць у колькасным удзел інтэлігенцыі ў культурна-масавых мерапрыемствах і паменшыўся — гэта не бяда. Ён затое павысіўся ў якасным. А гэта, паўтараю, крок наперад.

І яшчэ, скажу: жыць у Камянцы апошнімі гадамі стала значна цікавей — што за кошт саміх людзей, а што за кошт лепшай арганізацыі культурнага адпачынку працоўных уладамі райцэнтра.

ПРА ГЭТА самае мне гаварылі і многія іншыя жыхары гарадка. Пра гэта сведчаць і факты. Толькі летась і ў першыя месяцы сёлетняга года ў Камянцы выступілі брэсцкі ансамбль танца «Радасць», вальна-інструментальны ансамбль «Адэса», канцэртная брыгада Масканцэрта, беларуская рок-група «Сюзор'е», адбылася сустрэча з пісьмнікам Брэсцчыны, прайшло свята кнігі, Дні тэатра і многія іншыя мерапрыемствы. А ўсё вышэй пералічанае гэта і дало такі багаты плён, пра які так хораша сказала пісьменніца Святлана Курьлёва.

Мікола ШЭЛЯГОВІЧ, г. Камянец.

НА ЗДЫМКУ: выступае народны хор Камянецкага раённага Дома культуры.

прэм'еры, выстаўкі, сустрэчы

ПРЫСВЕЧАНА ПЕСНЯРАМ

У фая мінскага кінатэатра «Кастрычнік» адкрылася выстаўка работ студэнтаў Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута, прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння Я. Купалы і Я. Коласа. Больш 80 твораў прадставілі на суд глядачоў каля 50 будучых мастакоў: партрэты беларускіх народных паэтаў, родных і памятных мясціны песняроў, ілюстрацыі да іх твораў. Асобным раздзелам прадстаўлена вялікая экспазіцыя тэматычнага плаката.

У кінатэатры «Партызан» Міністэрствам культуры БССР і Літаратурным музеем Я. Купалы наладжана выстаўка «Янка Купала — пяцяр дзуржбы народаў». Каля ста фотаздымак расказваюць аб жыццёвым і творчым шляху паэта.

ДАКУМЕНТАЛІСТЫ СУСТРАКАЮЦА З МАТЭМАТЫКАМІ

У рэспубліканскім Доме кіно адбылася сустрэча беларускіх дакументалістаў з навуковымі супрацоўнікамі Інстытута матэматыкі АН БССР. У ёй прынялі ўдзел заслужаны дзеяч мастацтва рэспублікі, лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола Беларусі кінарэжысёр В. Дашук і тэлеражысёр В. Шавялевіч.

Пасля прагляду кінастужак «Дзесятыя шостае восень», «Гэта была не я...» і тэлефільма «Бацькоўскі дом» госці выказалі свае думкі аб фільмах, гаварылі аб праблемах і героях нашага часу.

Глядачам была прапанавана новая мастацкая тэлевізійная стужка «Кафедра» вытворчасці кінастудыі «Беларусьфільм».

НА СУД УКРАЇНСКІХ ГЛЕДАЧОУ

У Данецкім мастацкім музеі прайшла выстаўка твораў жывапісцаў Беларусі. На ёй было прадстаўлена каля ста палотнаў, напісаных майстрамі пендзля розных пакаленняў. Работы народнага мастака БССР Віталія Цвіркі, Васіля Сумарава, Надзеі Лівенцавай, Уладзіміра Тойскага, Кастуся Харашвіча і многіх іншых расказваюць пра сённяшняе Беларускае мастацтва.

У ГАСЦЯХ У СТАРОГА РАЗЬБЯРА

МЯДЗВЕДЗІ, ЛАСІ... І КВЕТКІ

Гаспадар няма дома, пайшоў у бібліятэку. І мне даводзіцца нейкі час чакаць. Тут, у яго пакоі, як у сапраўдным музеі: столькі фігурак звяроў! А побач — і людзей, і казачных персанажаў... Вось гэта — «Ваўкі выюць» называецца — дык і зусім нібыта з майго дзяцінства. Адрэзу ўспомнілася, як з бацькам вярталіся зямнай ноччу ад сваякоў. Коннік паволі тупаў па саннай дарозе. З левага боку, я ведаў, перад лесам цячэ плытка рачка. І падалося раптам, што за рачулкай ваўкі выюць, яшчэ ціха, далекавата. Як хацелася тады хмарку ўбок пасунуць, на месяц, каб не быў вазок здалёку бачны. І конь так моцна хрыпеў, што не толькі ваўкі пачуюць. А бацьку нічога, спіць. Маўляў, конік дарогу ведае. Раптам — агеньчыкі зусім недалёка.

— Тата! Тата! Страшна мне... — трасу яго.

Ён пацягвае на сябе лейцы. І цяпер загадаю, як глянюць бацька на тыя агеньчыкі, потым паправіў клункі, што ляжалі ў перадку, і кажа: «Вучы-

це, яе працоўныя будні, славуных людзей, пра прыгажосць прыроды.

Тысячы гарнякоў, металургаў, машынабудавальнікаў з Данецка, Горлаўкі, Снежнага, Макееўкі, Жданова, Краматорска і іншых гарадоў і пасёлкаў вобласці пазнаёмліліся з выяўленчым мастацтвам брацкай рэспублікі.

У свой час вялікай папулярнасцю ў глядач карыстаўся фільм «Паненка і хуліган», створаны па сцэнарыю Уладзіміра Маякоўскага. Нядаўна героі У. Маякоўскага атрымалі жыццё на сцэне Дзяржаўнага тэатра музычнай камеды БССР. Сярод пастаноўшчыкаў аднайменнай харэаграфічнай навалы Д. Шапкавіча [лібрэта А. Бялінскага] — народны артыст БССР В. Саркисян. Харэаграфія К. Баярскага, музычны кіраўнік і дырыжор А. Ляпуноў.

НА ЗДЫМКУ: сцэна з харэаграфічнай навалы.

маці чакае, святла не гасіць...».

— Добры дзень! — вяртае да рэальнасці спакойны голас Валянціна Альшэўскага, гаспадар дзіўнага дома ў Мінску, дзе я даўно марыў пабыць.

Перада мной — дыплом, лаўрэацыя пасведчанні, каталогі выставак у Ленінградзе, Вільнюсе, Чэхаславакіі, Венгрыі, ГДР, нават у ЗША. Вось пасведчанне аб прысваенні В. Альшэўскаму звання народнага майстра.

Уважаю на далоні бронзавы медаль ВДНГ СССР. І, натуральна, хочацца спытаць, а калі ж прыйшло захопленне разьбярствам, у каго вучыўся майстар? Адаказ зусім нечаканы. У 1965 годзе, калі яму было 60, Валянцін Васільевіч наведаў выстаўку, дзе была прадстаўлена і разьба па дрэву. Спадабалася. «Няўжо сам так не змагу?» — падумалася тады. Паспрабаваў. І ўжо ў наступным годзе дзве яго работы былі адзначаны дыпламам на абласной выстаўцы прыкладнага мастацтва.

— Ці можна да вас? — гэта суседка прыйшла за дапамогай. Альшэўскі спышаецца выканаць просьбу жанчыны: прыносіць сякеру і пилу.

У суседкі бора заваліла грушу. Ідзем паглядзець. Але ўвага Валянціна Васільевіча скіравана не на грушу. Непадальку радком ляжаць паваленыя ліпы. І ён мяркуе, што трэба будзе прыйсці паадразаць камялькі. З ліпай добра працаваць — мяккая.

Наведваем і царства (інакш не скажаш) кветак. З 1928 года займаецца іх вырошчваннем Валянцін Васільевіч. Ужо два дзесяцігоддзі ён член гарадской секцыі кветаводства.

Самыя яркія цяпер — ружы, вымытыя дажджом, адкрытыя насустрэчу сонцу. А колькі тут яшчэ іншых кветак! Півоняў — пятнаццаць сартоў, нарцысаў — больш трыццаці, пяць сартоў язіну. Ёсць і нябачаныя мной дагэтуль — дэльфініум і асцілія.

[Заканчэнне на 8-й стар.]

МЯДЗВЕДЗІ, ЛАСІ... І КВЕТКІ

[Заканчэнне. Пачатак на 7-й стар.]

Сад стары, патрабуе догляду. Але ўсё стаіць трывала — і прысады каля плоту, і дрэвы. Усё тут моцна трымаецца зямлі, як і сам чалавек, які пасадзіў гэтыя дрэвы, дагледзеў і выгадаваў.

Мы зноў у пакоі-музеі. Пачынаю яшчэ раз уважліва разглядаць творы майстра: фігуркі звяроў і цэлыя сюжэты з жыцця жывёльнага свету: «Буслы», «Бабры», «Ліса хітрая», «Ласі», «Гуляня зуброў», «Мядзведзь і сабакі».

Ён часта выразае мядзведзя. Можна таму, што гэта адзін з самых папулярных звяроў у фальклоры беларусаў.

Але з усіх жывёл Валянцін Васільевіч найбольш любіць коней. Не выразаць, не. Проста любівацца. Калі б яму прاپанавалі выбраць машыну ці добрага каня, ён выбраў бы каня. З ім пагаварыць можна. Стары разьбяр прыгадвае, як аднойчы летам у дваццятых гады яны з бацькам працавалі пільшчыкамі. Людзі тады адбудовваліся, і попыт на майстроў быў вялізны. Вандравалі з вёскі ў вёску. Разам з імі хадзіў іх гадунец — жарэбчык Ванька. Да чаго ж кемлівы быў! Гукнеш здалёк, адразу бяжыць. Калі клаліся спаць дзе-небудзь пад адкрытым небам, падслаўшы сена ці якую адзежыну, Ванька масціўся так, каб спіной адчуваць ногі людзей.

З твару Валянціна Васільевіча не сыхадзіць усмешка... Даўно гэта было... Потым вучыўся ў сямігодцы, тэхнікуме сувязі, працаваў на радыёвузле...

Творы народных майстроў вызначаюцца непарыўнай сувяззю з працай, побытам, з колам тых жыццёвых працяў, якія акружалі людзей. Вось чаму такія работы В. Альшэўскага, як «На сенакосе», «Бабуля са ступай», «Лірнік»,

«Сявец», «Бортнік», — не толькі прыгожыя, у іх — звесткі пра жыццё нашага народа, яго мінуўшчыну.

Беларускія разьбяр ніколі не рабілі ненаaturalных, непрыдатных для якой-небудзь справы рэчаў. Калі гэта прэзніца, дык такая, на якой можна праці, калі лыжка, дык у натуральную велічыню. Я трымаю адну з лыжак, якую зрабіў майстар. Зграбнёнькая такая. Тронак — у выглядзе рыбки-плоткі.

Толькі цяпер заўважаю на падаконніку невялічкую птушчку, якая так і хоча сігнуць праз акно, паскакаць па размяклай зямлі, папіць з лужыны, ды толькі шкло замінае ёй гэта зрабіць. Гэта іўчык. Жыве ён пасярод балота і ўвесь час кажа: іў-чык, іў-чык. Майстар, дарэчы, ніколі не бачыў птушчу — бацька некалі расказваў. А ўявіў яе менавіта такой: крыху падобнай да верабейчыка, толькі лапкі, дзюбка і хвосцік даўжэйшыя, чым у таго, вёрткай, але не нахабнай. Вось якая фантазія ў гэтага чалавека!

Ідуць да Альшэўскага людзі паглядзець яго скульптуры, пагуляць сярэд кветак і дрэў, пагутарыць аб сакрэтах і планах старога разьбяра.

Валянцін Васільевіч жартам гаворыць, што ў яго цяпер застой, што ён не знаходзіць новых тэм. Але, відаць, у кожнага майстра-творцы ёсць такі час, калі яму трэба спыніцца, паразважаць. А праз некалькі дзён, тыдняў падцягне майстар бліжэй скрынку са стамескамі, патрымае ліпавае цурбанчык у руках, і, як з немаўляці вырастае чалавек, так і з цурбанчыка вырасце твор народнага мастацтва.

Уладзімір МАРУК.

НА ЗДЫМКАХ: майстар за работай; «Лясная казка», «Пяшчота», «На кірмаш» — творы народнага майстра.

Гумар

Карл вельмі любіў сваю машыну, корпаўся ў ёй у вольны час, забываючыся на дом і сям'ю. Але аднойчы сапсаваўся рухавік, і машыну давялося пакінуць у аўтарамонтнай майстэрні.

Карл быў у адчай ад разлукі са сваёй улюбленай, але жонка суцешыла яго:

— Не гаруй так. У майстэрні напэўна ёсць гадзіны наведвання...

Пастар прыйшоў у магазін, які гандляваў ужыванымі аўтамабілямі.

— Прашу, вазьміце ў мяне машыну, якую я купіў у вас пазаўчора!

— А што здарылася?

— У мяне проста не хапае слоў, каб прымусіць яе рухацца!

— Мяркуючы па пратаколу, місіс Браўн, вы наехалі на чацвярых пешаходаў за апошнія тры тыдні.

— Не, на траіх!

— Але ў мяне тут указана, што на чацвярых.

— Справа ў тым, ваша чэсць, што аднаго ідыёта я пераехала двайчы.

ВАЖКАЕ СЛОВА... ЧЭМПІЁНА

Мы паведамлялі, што чэмпіёнам свету ў фехтаванні на рапірах у асабістым заліку стаў мінчанін А. Раманькоў.

Менавіта ён стаў яшчэ раз героем першынства ў камандным сярніцтве. Больш за ўсіх перамог атрымаў беларускі спартсмен у барацьбе фехтавальных каманд. Гэта дало магчымасць заваяваць зборнай СССР чацвёртую па ліку вышэйшую ўзнагароду на чэмпіянаце свету.

Яшчэ адзін медаль — бронзавы, заваяваў фехтавальшчыкі СССР. Нашы спартсмены ў барацьбе за трэцяе месца перамаглі шаблістаў Польшчы.

Гэта дазволіла камандзе СССР датэрмінова заваяваць галоўную ўзнагароду чэмпіяната свету — «Кубак Нацыя».

МІЖНАРОДНЫ ТУРНІР

Перамогай зборнай СССР завяршыліся ў Чэхаславакіі традыцыйны міжнародны спаборніцтва па парашутнаму мнагабор'ю сярод каманд сацыялістычных краін — «За дружбу і брацтва».

У абсалютным заліку залаты медаль заваяваў мінчанін А. Мазаўкоў. Сярэбраная ўзнагарода таксама ў беларускага парашуціста М. Усаву з Гомеля.

ЛІДЭРСТВА НЕ ЎСТУПІЛІ

Пасля чэмпіяната свету па футболе аднавілася першынства СССР сярод каманд вышэйшай лігі.

Адразу аб прыемнай нечаканасці. Ніколі яшчэ так удала не выступалі мінскія дынамаўцы, якія да перапынку, выкліканага чэмпіянатам свету, узначальвалі турнірную табліцу.

У апошніх трох турах «Дынама» (Мінск) замацавала свой поспех. Беларускія футбалісты спа-

чатку перамаглі кутаіскае «Тарпеда» — 3:2, затым з лікам 3:1 аб'ягралі «Нефтчы» (Баку).

Вельмі прынцыповай была сустрэча паміж мінулагаднім чэмпіёнам «Дынама» Кіеў і дынамаўцамі Мінска. Упершыню з верасня 1979 года ўкраінскія спартсмены пацярпелі паражэнне на сваім полі. Лік гэтай сустрэчы 3:2 на карысць мінчан.

У ДРУГОЙ ЛІЗЕ

Радуюць сваімі выступленнямі ў другой лізе каманды «Днепр» (Магілёў) і «Хімік» (Гродна). Магілёўчане ўпэўнена займаюць першае месца, а футбалісты з Гродна — другое.

НА КАНАЛЕ Ў КРЫЛАЦКІМ

Чэмпіятат Савецкага Саюза па веславанні прайшоў на канале ў Крылацкім. Тут тоі у спаборніцтвах задавалі беларускія спартсмены. Зноў парадавала А. Хлопцава. Гэта добра вядомая спартсменка перамагла ў двойцы парнай і чацвёрцы парнай.

Сярод маладых і пакуль што малавядомых весляроў адзначым мінчаніна В. Якушу, які ўпэўнена перамог на адзіночцы.

ПЕРАМОГА ПЛЮС РЭКОРД

На Пічы, што пад Мінскам, прайшлі міжнародныя спаборніцтвы воднальжнікаў з удзелам каманд СССР, БССР і Італіі. Італьянская зборная — адна з найбольшых у Еўропе.

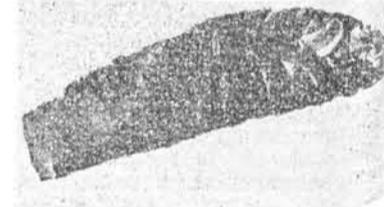
У напружанай барацьбе перамаглі савецкія спартсмены. Асабліва ўдала выступіў мінчанін А. Мінянок. Ён упэўнена выканаў складаную праграму ў фігурным катанні і ўстанавіў новы рэкорд СССР.

ВЫПАДКОВАЯ ЗНАХОДКА

Кожны летні палявы сезон прыносіць вучоным-археологам шмат новага і цікавага. Іншы раз дастаткова нават аднаго або некалькіх прадметаў, каб атрымаць звесткі аб жыцці старажытнага чалавека. Бывае, людзі выпадкова знаходзяць каменныя сякеры, нажы, наканечнікі стрэл.

У час работы Палескай археалагічнай экспедыцыі Інстытута гісторыі АН БССР у Давыд-Гарадку Столінскага раёна вучань мясцовай школы Валодзя Буйваляк прынёс археологам вельмі цікавую знаходку — крэм'яны серп, які выпадкова быў знойдзены ім у час уборкі бульбы.

Аб чым сведчыць гэта знаходка? У пачатку II тысячагоддзя да нашай эры на тэрыторыі Беларусі выкарыстоўвалі тыя ж каменныя вырабы, што і ў неаліце, але апрацоўка іх дасягнула вялікага майстэрства. Крэм'яныя сякеры, нажы, сярпы не ўступалі па якасці бронзавым. У гэты перыяд басейн Прыпяці засялялі плямёны тшцінецкай культуры, якая лічыцца праславянскай. Менавіта тады з'явіліся добра апрацаваныя сяр-

пы так званых вальнских тыпу першапачаткова распаўсюджаныя на паўночным захадзе Украіны. Яны былі шырокія і адначасова тонкія, з узгнутым лязом і выгнутай спінкай. Вырабляліся яны з кавалка крэм'яна шляхам сколвання з краёў маленькіх пласцінак. Сярпы вальнских тыпу па ўсёй паверхні пакрыты сколамі, а рэжучыя краі падрэтушаваны.

Што ж жалі такімі сярпамі нашы продкі? Ім былі вядомы ячмень, пшаніца, проса, лён і каноплі. Земляробства было падсечна-агнавым. Абапачвалі збожжа на зернетарках, якія даволі часта знаходзяць пры раскопках пасяленняў бронзавага ве-

Г. ЗАЛАШКА.

НА ЗДЫМКУ: крэм'яны серп, знойдзены ў ваколіцах Давыд-Гарадка.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Зак. 1416